Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיזעס בלאט ערשיינט
דריימאל יואכענטלך
מאנטאג, מיטוואך ווי פרייטאג
אין פעסט.

פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעריג 10 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעריג 5 גולד. — קר. ע. וו.
פיערטעלייריג 2 גולד. 50 קר. ע. וו.

פיר איסלאנד
גאנציעריג 10 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעריג 5 גולד. 50 קר. ע. וו.
פיערטעלייריג 2 גולד. 75 קר. ע. וו.

אויף דיזעס צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פראנומעריירען
אין דער פעסטער אינזערציאנס-בעדיר
בענדלונג פון מיר דיזע. עסטאנדע דער
ערשיין בלאטעס.
דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
וואיטצנער בולווער נומ. 19
וואהין מאן אויך דיא פראנומעראציאנס-
אנגעלעגענהייטען צו ענדען בעלאנגט.

Nr. 62, פינפצעהנטער יאהרגאנג. פעסט, מאנטאג דא איר התרמ"ג. Pest, den 28 Mai 1883.

אונטער אונס געזאגט.

דער אנטיסעמיטיסמוס איזט דייטצוטאגע צו מארק, ווען איך צו לעצטליכען מארק געיאהרן בין, ווי דיא אללע מארקן מיטמאכען, יאהרלאנג בין איך אין ווענג אנטיסעמיטיסמוס טרייבען; ווי יאהרלאנג איך אין ווענג אובער ווען שטאפפען, נאטירלך נור אינטער אונס. ווי ווען בוידען אינטער אונס איינע פאמיליע; איינע פאמיליע הארט עס יאהרלנגסט ווענג, ווען אין פרעמדער דיא בעשטאפפט, אבער אינטער זיך פפלעגט דיא זיך זעלבער בשטערע יאהרהייטען צו זאגען איזט איך מאנכע אהרער פעהלער זיך געגעזייטיג איפערקאם צו מאכען.

אינזער בלאטט ווירד פאן קיינעם גיטט-ווען געלעזען, אונד ווי דיפען דאהער אין דעמזעלבען אינזער אינזע בישטערע יאהרהייטען אבער אונס ווען זאגען. אללאס הייצו געבען אונס אין בערייכס אים מאנצער איזראעליט, דען ווי ווי-טער אינזער דען פערשיעדענען מאנגל-ליאיזטען מיטטהיילען, איזט אין בערייכ אין דער מערהייט יידישען פרעססע.

ווי דאבען שאן אפט דארויבער בישטער גע-ראגט, דאס דיא יידישע יידישען פרעסע בייא אינזע-רער ווענע זעהר פערגאלעסטיג ווירד. אינזערע קיינדער אבסען דיא, ווערדען אין אללען מאגל-בען יידישען אפטען ערצאהלען אונד הערגאנגבע-דען, דאנגען אללעס אונד יידישען אללעס נור גיטט דאס, ווא דיא פאר אללעס יידישען מיסען, געפ-לוט; ווער דיא זונד? ווארום דיא שלאמעזל? אונד אזאל פיר אינע דאנפעסאן דיא אזוס, צו דער דיא זיך בעקענגען? — ווא ווארדער אזוא, ווענן דיא דען פערלען אנגרייפפען דער יידענזיגע געזעלשאפט דען יארט צור פערטהיידיגונג הערפאר-ברינגען דאנ-גען אונד ווענע אנגרייפפע נאר פיר גערעכטפערט-טיגע דאלטען. ווי דאבען שאן אפטערס פערזיכט דאס זולבסט אונטער דען יידישען אינזערזעטס. שטרענגען נאר פיעלע עקסטרען, ווערלבע דיא מאנלהאפטיג גיטט פיר איינזעלנאסען דאלטען דאס דער פאנאטיסמוס אונטער דען ווירדן אויך דיא ווייט גערען דאנגע, דאס דיא גלייכען, מיט דעם גע-בריעכ פאן בריסטענ-בליט אויף „פסח" אין נאטט. געפערלייגטע ווערד צו איזען, דיא יידישע ערליכ-איזט פיר דיא אין גערטיגנספאללעס בוך מיט זיך-בען זעגעלן אונד איבער דאס גערטיגנספאללע לאסט זיך אללעס ענקען, ווערלבסט דאס אינזענק-בארטסע אונד אינגאנגליכסטע.

דיא מיטטען דער דייטיגען אינפלוענצען ווענן שטעהען זיך נאר, זיך מיט דער יידישען ליטע-ראטור אונד יידישען בעשעפטיגען צו בעשעפטיגען דיא דאל-טען דאס פיר עייאס אינפאטרייאטישע, דיא יאהרן, ערער מענס מיססע זיך הייטע נור אלס שטאמבס. בירגער הערגאנזיגען אונד דאך קיינע בעזאנדע-רען אנגעפאנגענען שטיזען בעשטיכען. פאר צייטען דאס דיא בילדונג נור אינטער דען יאבבר-ניש-געבילדעטען ווענן יאהרצעל געפאסט. דערגעגען, ווערלבע ווערלבע בילדונג אינטער דיא ווענן ווערדען אנגעהיריג, ווא אין מעזערלסאהן אונד ווענ אנ-הענגער, יאהרען אללע יאבבניש-געבילדעטע; הייטע אבער בעשטעהען זיך געאדע דיא געבילדע-טעטען ווענן, דיא יידישען יידישען אינזערזעטס אונד דען זון פיר יידישע אינטערעססע אינטער אונס אים-ווייטען אונד צו עריכטיגען.

יאה אללע גון אים דען יידישען יידענטיטעטען, ווענן דיא פאן דען ווענן אללעגער פע-.

אבלעסטען בריכען; דעזע דיפען דאך גיטט גענגליך אין פערגעסעניהייט געראטהען; — אונד „אם געזעלדט" — דיא יידישען יידענטיטעטען, ווערלבע דיא יידישע צום פעגסטער הייליגהיטען, ווע-רען פאן דען גוטטס-ווען איפגעריפפען אונד פלייסיג שטוידירט.

ווי דאבען איזמאל אין אירגענד איינעם „ספר" — אין ווערכעם דערגען ווי גיטט מערד — פאל-גענדע שטעללע געלעזען; „אמטס דאס ווענ דייגע דערגע ווי ווענס הייליגען איזעראעלטען פאללע צום איטטלעטיכען איזעינטיגע געגעבען; ווי יאללטע עס גיטט דאבען, דאס אויך גיטט-ווען דאראן איינען אנטייל דאבען יאללען, אלס דאדער דיא יידיגע בוכעל פאן דען ווי אלטעסטען (שבעים זקנים) אונס גרעכטיג אבערזעטצט יאהרהיג, זא דאס זיא אויך דיא גיטט-ווען שטוידיגן יאנגטען, דיא פערפיעטיגט זיך דיא אזאגע: „אמענטרן דיא „מרא" הערטעט נור אלס „מערלכע אבערלעפע-רונג" ווידאלטען בריכען אונד גיטט געזעהיג-שיעכען ווערדען יאללען, דאמיט זיך דערזעל-בען נור יידען בעפאסטען יאנגען; נור פרכטעט מאן אים ליעפ דער פערפאללונג. דאס דיא דייגע לעהרע פאן דען ווען פערגעסען ווערדען יאנגטע, אונד מאן מיססע זיך מיט שייערגס הערגען ענג-שלעסען. דיא „מערלכע לעהרע" נעהרע צו שרי-בען, עטצט פרכטעט מאן, דאס זאיאהל דיא שרייפטלעכע דיא „מערלכע לעהרע" פאן אינזע-ריפענען גיטט-ווען שטוידירט ווערדען יאנגטען — אונד „אם טראט נאטט" — ער בעשעהט דען גיטט-ווען נאכיג אינזערע יידישען אפטען אבס-טראנאטיג פראאיפע אונד פיזיג, דאמיט דיא אינדען נישטעט-ווידס אין דייגען גיטט-ווען יידישען אפטען שטוידען אונד דיא יידישען יידישען שאפטען אין דיזע יאהרען, דאדער יאמטט עס אויך, דאס דיא מיטטען פראאיפען אונטער דען גיטט-ווען צו פינען זיגד, דא זיך דיא יידען אויסשלעכיג מיט דער יידישען יאהרטס-לעהרע בעפאסטען.

ווילכע פערגעהיטע ווערלט יאבען ווי גון עטצטע ערלעבט; הייטע איזט דעם פערדעלטנס אין אינזערערצעס; דיא יידען בעשעפטיגען זיך מיט אללען גיטט-ווען יידישען יידענטיטעטען אונד ווי-פען דיא יידישע לעהרע הייטע אויסשטען אונד ווי-מיט. יאה בעשעפטיגט. דיא גאמאנטאיזישען שפראאפאיזישען בעטרעפען דיא גיטט-ווען, ווערדענד ווען בראם אין דאס שטוידיגן דעם „תלמוד" זיך פערטיעפטיגט, הייטע אבער לעזען דיא יידען נאר גיטטס יידישע, ווערדענד דיא גיטט-ווען יאיאהל מיט דעם שטוידיגן דער ביבעל, אלס אויך מיט דעם שטוידיגן דעם „תלמוד" איפס איפיגיטע זיך זיך בעפאסטען.

מערקווירדיג אונד יאנדערבאר; ווער הייטע אינגען יידיש-גלעלערטען פינדען ווילל, דאך אין גיטט אינטער דען ווען, יאנדערן נד אינטער דען גיטט-ווען ווכען. ווען גון עטצט בייטפעלסווייז אין אינגלאנד אין הערבראיטיגע שרייפטשטיק צו אי-בערזעטצען דיא, דא דאנן מאן אינגען נישטן אינבע-ווטצטער נור אינטער דען גיטט-ווען איפפענדען;

„אי, נאך מעהר! הייטע בעשעפטיגען זיך מיס-טעגס נור דיא אנטי-סעמיטען מיט דער יידישען ליטעראטור. פרייליך מיינען דיא דיעס נור דעסהאלב, אים עטוואס שלעכטעס הערויסצוזוכען, אבער גענוג דיא פיעל, דיא בעשעפטיגען זיך דאמיט. ווי ווירדען פיעלען פאן אינזערען יידישען שטודענטען אן דען אינזערערזעטצען ווענען, דאס דיא אזא פיעל יידישע יידישען הייטע אישטיג; „א ווי דאנגטען דאבען בעריפפטען, אישטיג דאבען מעהר דעש-פעלס פאר דער גאנזעטצונג אונד לעהרע דעס ווענ-טהומס, ווייל ער דיא עבען קענגט. אלס פיעלע דער אנגאנגטען אינגעקלערטען ווענ, אישטיג נייפפ נישט דיא אויך נישט אן דיא יידישע לעהרע, נייפפ נישט דיא ווענ ווענען אהרער לעהרע אן, ווייל ער עבען גענען דעזעלבען, דערען דישטערטס ער קענגט, נישטס אינגע-ווענ דאס — זאנדערן ווענ אר-דער דאסס, ווענען אהרדעס מעגטיגע שטאמעס גון, דא קעפפט ער דא נאר נישט גענען דאס ווענטהום, זאנדערן גענען גאטט אונד גאטטס, דא אין זאלבער שלעכטער מעגטיגע שטאמס געשאפ-פען ווארדע, אישטיג איזט זאנאר אינגעגער ווענ-פיגע, אלס מאנכער אינגעגלערטע ווענ. דעזער (געשריבע דער זאנגאנגטע „אינגעגלערטע ווענ") פערלאנגט דאס ווענטהום אונד דיא יידישע יידענטי-שאפט, ווערדענד אישטיג דעם גיט געזטדאן, זאנ-דערן דיא ווען נור אלס דאסס בעקעפפט. עס לעגט הערען עטוואס דאמיטיגס — אבער ווייל אין פיעל בישטערע יאהרהייט.

ווענען ווי אינס אינזערע יידישען דעפיטרטען אין דען פאללאמענטען אן; זא אפט דער ווענ אלס דעפיטרטער אין אין פאללאמענט גערעכנט ווירד, הערשט נראסס פרייד אין אזדאער — אונד דאך טרייפפט עס זיך זעלטען, דאס זא אין יידישער דע-פיטרטער אים פאללאמענט געבען דען פאלטשען אינטערעססען ווענ ווערלבע אויך דיא מאנגעל-מאנגעלען אינטערעססען ווענ גלרבענגנאססען פערטרעטען, א. גערעדע אלס יידישע דעפיטרטע שטעהט זא דר, אין יידישען אנגעלעגענהייטען דאס ווארט עס ערגייפען, אונד דא ווער עס אומער דיא גיטט-ווען דעפיטרטען, ווערלבע הייבא דאס ווארט פיהרען, דעזע יידישען דעפיטרטען גלרבען, דיא מיססען נור פיר דיא אינטערעססען דעס לאנדעס אללגעמיינען אונד פיר דיא אינטערעסسען דעס יאללבעערלעס אנסבעזאנדערע אינשטעהען אונד יידען זיך אום יידישע אנגעלעגענהייטען נאר גיטט קיממערן, דא מאן זיא דאנן בלאס אלס „ווידע-פערטרעטער" הארטען ווירדע, דער פראטעסטאנ-טישע דעפיטרטע שעמט זיך גיטט, אויך דיא אנ-טערעססען ווענ דאנפעסאן אים פאללאמענטע צו פערטרעטען; דער ווירד שעמטע זיך דעסען יא.

איבערהייפט הערשט אינטער דען איפגע-קלערטען ווענ דיא זיכט, נור אינטער דען גיטט-ווען נראס צו ווערדען, אונד דא איטערדאלב איר-דער דאנפעסאן פיעל צו גערלטען, איבערלעס בע-מיהען; טראגיטטער יאהן איערע גלרבענסגענאס-טען, אינטער דענען אידר מיט איידער יידישען-שאפט גלענצען אונד פערערדט ווערדען דאנגטע, פערלאסטע אידר, אידר שטאטט זיא מיט דע פיסטן דרעהען, אונד יאללעס דארט גלענצען, דא מאן אויך איך שרייט אונד טרייבט נור פערלאנגט אונד פערשפאטטעט.

אין דייטשלאנד דאבען ווי צוויא בייטפיעלע פאן יידישען גלעלערטען דעזער גאטטונג: בערט-דאלד איזבאך אונד ווילהעלם לאסקער.

אונטער אונס געזאגט.

דער אנטי-סעמיטיסמוס איזט דייטצוטאגע צו מארק, ווען איך צו לעצטליכען מארק געיאהר-דען, ווי דיא אללע מארקן מיטמאכען, יאהרלאנג בין איך אין ווענג אנטי-סעמיטיסמוס טרייבען; ווי יאללען איך אין ווענ אובער ווען שטאפפען, נא-טירלך נור אינטער אונס. ווי ווען בוידען אינטער אונס איינע פאמיליע; איינע פאמיליע הארט עס יאהרלנגסט ווענג, ווען אין פרעמדער דיא בע-שטאפפט, אבער אינטער זיך פפלעגט דיא זיך זעל-בער בשטערע יאהרהייטען צו זאגען איזט איך מאנכע אהרער פעהלער זיך געגעזייטיג איפ-פערקאם צו מאכען.

אינזער בלאטט ווירד פאן קיינעם גיטט-ווען געלעזען, אונד ווי דיפען דאהער אין דעמזעלבען אינזער אינזע בישטערע יאהרהייטען אבער אונס ווען זאגען. אללאס הייצו געבען אונס אין בערייכס אים „מאנצער איזראעליט", דען ווי ווי-טער אינזער דען פערשיעדענען מאנגל-ליאיזטען מיטטהיילען, איזט אין בערייכ אין דער „מערלכע יידישען פרעססע.

ווי דאבען שאן אפט דארויבער בישטער גע-ראגט, דאס דיא יידישע יידענטיטעטען בייא אינזע-רער ווענע זעהר פערגאלעסטיג ווירד. אינזערע קיינדער אבסען דיא, ווערדען אין אללען מאגל-בען יידישען אפטען ערצאהלען אונד הערגאנגבע-דען, דאנגען אללעס אונד יידישען אללעס נור גיטט דאס, ווא דיא פאר אללעס יידישען מיסען, געפ-לוט; ווער דיא זונד? ווארום דיא שלאמעזל? אונד אזאל פיר אינע דאנפעסאן דיא אזוס, צו דער דיא זיך בעקענגען? — ווא ווארדער אזוא, ווענ דיא דען פערלען אנגרייפפען דער יידענזיגע געזעלשאפט דען יארט צור פערטהיידיגונג הערפאר-ברינגען דאנ-גען אונד ווענע אנגרייפפע נאר פיר גערעכטפער-טיגע דאלטען. ווי דאבען שאן אפטערס פערזיכט דאס זולבסט אונטער דען יידישען אינזערזעטס. שטרענגען נאר פיעלע עקסטרען, ווערלבע דיא מאנלהאפטיג גיטט פיר איינזעלנאסען דאלטען דאס דער פאנאטיסמוס אונטער דען ווירדן אויך ווייט גערען דאנגע, דאס דיא גלייכען, מיט דעם גע-בריעכ פאן בריסטענ-בליט אויף „פסח" אין נאטט. געפערלייגטע ווערד צו איזען, דיא יידישע ליטעראטור איזט פיר דיא אין גערטיגנספאללעס בוך מיט זיך-בען זעגעלן אונד איבער דאס גערטיגנספאללע לאסט זיך אללעס ענקען, ווערלבסט דאס אינזענק-בארטסע אונד אינגאנגליכסטע.

דיא מיטטען דער דייטיגען אינפלוענצען ווענן שטעהען זיך נאר, זיך מיט דער יידישען ליטע-ראטור אונד יידישען בעשעפטיגען דיא דאל-טען דאס פיר עייאס אינפאטרייאטישע, דיא יאהרן, ערער מענס מיססע זיך הייטע נור אלס שטאמבס. בירגער הערגאנזיגען אונד דאך קיינע בעזאנדע-רען אנגעפאנגענען שטיזען בעשטיכען. פאר צייטען דאס דיא בילדונג נור אינטער דען יאבבר-ניש-געבילדעטען ווענן יאהרצעל געפאסט. דערגעגען, ווערלבע ווערלבע בילדונג אינטער דיא ווענן ווערדען אנגעהיריג, ווא אין מעזערלסאהן אונד ווענ אנ-הענגער, יאהרען אללע יאבבניש-געבילדעטע; הייטע אבער בעשטעהען זיך געאדע דיא געבילדע-טעטען ווענן, דיא יידישען יידישען אינזערזעטס אונד דען זון פיר יידישע אינטערעססע אינטער אונס אים-ווייטען אונד צו עריכטיגען.

יאה אללע גון אים דען יידישען יידענטיטעטען, ווענן דיא פאן דען ווענן אללעגער פע-.

וואָרט אן דיא ראבבינער" ערשינען איזט אונד דיא גראָבסטען שמעהונגען געגען יודען אונד דערען ראבבינער ענטהאָלט, ווארדע הייטע פאָן דער בעהאָרדע קאָנפיסצירט, וויל מאן זיא אונטער דען בויערן צו פערברייטען זוכטע אונד אין פאָלגע דעססען אן מעהרערען אָרטען בערייטס אויסשרייטונגען געגען דיא יודען שטאטטפאנדען." — (דיעזע מאסרעגעל איזט געוויס זעהר גערעכטפערטיגט; עס איזט נור בעדויערליך, דאס דיא בעהאָרדע איממער געגען דיא יודען-העטצערישען שריפטען עטוואס צו שפעט איינשרייטעט, נעמליך נאכדעם דאס פאָלק פאָן דענזעלבען בערייטס פערגיפטעט איזט אונד זיך זאָגאר צו פערברעכערישען אויסשרייטונגען הינרייסען לאָסט!)

*(עקספלאָזיאָן אים ציממער דער רוסישען קאיזערין.) אויס לאָנדאָן ווירד פאָם 23. דיעזעס טעלעגראפירט: היער איזט דיא נאכריכט פערברייטעט, דאס אונמיטטעלבאר פאָר ערפאָלגטער אברייזע דעם רוסישען קאיזער-פאארעס נאך מאָסקוי — אים ציממער דער קאיזערין איינע „עקספלאָזיאָן" שטאטטגעפונדען. רעסטע פאָן דען שפרענג-שטאָפפען ווארדען זאָוואָהל אינטער דעם שרייב-טישע איהרער מאיעסטעט, אלס אויך אים קאמינע אויפגעפונדען. עס וואר איין גליק, דאסס דאס קאיזער-פאאר דאמאלס עבען אים שפייזע-זאאל פערווילטע, אונד זאָ גינג דיא עקספלאָזיאָן אים „לעערען ציממער" פאָר זיך, אָהנע יעמאנדען בעשעדיגט צו האבען. ווער דיעזע שפרענג-שטאָפפע אין דאס ציממער דער קאיזערין געשמוגגעלט — היעריבער האט ניעמאנד איינע אהנונג. איממערהין ווירקטע דער פאלל אויף דאס געמיטה דעם קאיזער-פאארעס זעהר ענטמוטהיגענד. דיא אברייזע נאך מאָסקוי ערפאָלגטע דענן אויך אונטער אנגסט אונד פורכט. אין רוסלאנד זעלבסט דורפטען דיא צייטונגען פאָן דיעזעם פאללע ניכטס מעלדען.

*(פיטעלי'ס געשטענדניססע.) וויא וויר אין פאָריגעם בלאטטע מיטגעטהיילט, האט זיך נון אויך פיטעלי אלס מאָרדער מאילאטהס בעקאנגט. דיעס געשטענדניס וואר פאָן איהם שווער הערויסצובריגגען. פיטעלי זוכטע אללעס פאָן זיינער איגענען פערזאָן אבצו-וועלצען אונד לייגנעטע אללעס. דער ריכטער ליעס נון שפאנגא הערבייהאָלען, אונד דיעזער זאגטע דעם פיטעלי אינס געזיכט, דאס ער אים פאָראיגע מיט איהם דען מאילאטה ערמאָרדעט אונד בעראובט. פיטעלי האטטע אבער דיא שטירנע, דעם שפאנגא צו זאגען, דאס ער איהן נור אום ראבע אלס מיטשולדיגען בעציכגען וואללע. — הערויף זאגטע שפאנגא: „פיטעלי! דאס לייגנען ניטצט דיר ניכטס!" — אויך דער ריכטער זאגטע דעם פיטעלי: ער מאגע געשטעהען אונד זיין געוויססען ערלייכטערן! דער ריכטער ערקלערטע איהם, דאסס דאס לייגנען היער ניכט מעהר ניטצע, דא יא אללע בעווייזע פאָרליעגען אונד אללע אומשטענדע בערייטס בעקאנגט זינד! — איך יאיאר ווארדע הערבייגעהאָלט אונד זאגטע דעם פיטעלי אינס געזיכט, דאס ער איהן אם טאגע דעס מאָרדעס אין דער געזעללשאפט שפאנגא'ס אונד בערען געזעהען האבע. — שפאנגא ווייגטע אונד באט מיט אויפגעהאָבענען הענדען דען פיטעלי, דאס ער געשטעהען זאָללע, אונד דעם געריכטע, וועלכעס יא אָהנעהין בערייטס פאָן יעדעם שריטטע קעננטניס האבע, ניכט נאָך ווייטערע שוויעריגקייטען בערייטען מאָגע. — „זיעהע איינמאל, פיטעלי! (זאגטע שפאנגא) דוא האסט מיר ביים פערזוכע, דיא ווערטהיימער-קאססא צו אָפפנען, מיט דער קערצע געלייכטעט אונד דיר דאביי דען ראָק איינגעטראָפפט. מאן האָלע דיינען ראָק, אונד דיא פעטט-שפורען מיססען אן דעמזעלבען נאָך זיכטבאר זיין!" — נון קאָנגטע זיך פיטעלי ניכט מעהר האלטען אונד געשטאנד אללעס איין. ער זאגטע, דאס אין דער געראובטען בריעפטאשע נור 600 גולדען וואַרען, פאָן וועלכער סוממע ער נור 8 גולדען פיר זיך גענאָממען, וועהרענד ער דאס איבריגע דעם שפאנגא צור פערוואהרונג איבערגאב. — יעטצט ווירד נון דיא רייהע אן בערען קאָממען, בערען שיינט דער שטאררזינניגסטע אונטער איהנען צו זיין, אונד דער ריכטער ווירד לאנגע צו טהון האבען, ביז ער פאָן איהם איין געשטענדניס הערויסברינגען ווירד. — דא אין דען אויסזאגען שפאנגא'ס אונד פיטעלי'ס ניכטס געגען דען פערהאפטעטען הערשאפטס-דיענער סייטנער ענטהאלטען איזט, זאָ ווארדע דערזעלבע אין פרייהייט געזעטצט.

לאָטטאָ-ציעהונג פאָם 23. מאי 1883.
ברינן 12 55 47 29 8

געשעפטסבעריכט.

וויענער-פרייזע.

געטריידע-געשעפט. פאָן ווייצען וואר געסטערן מעסיג צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר מעסיג, 15000 מעטער-צענטנער ווארדען פערקויפט.

ווייצען, טהייס, 100 מעטצר' 81.5 קילאָ 10.82½ גול. 200 מעטצר' 81.5 קילאָ 10.85 גולד. 100 מטרצ' 80.5 קילאָ 10.60 גול. 700 מעטרצ' 80. קילאָ 10.60 גולדען. 200 מעטרצ' 80.0 קילאָ 10.60 גולדען. 300 מעטרצ' 80.5 ק' 10.70 גולד. 200 מטרצ' 79·6 קילאָ 10.45 גול. 100 מטרצ' 78.5 10.70 גול. פעסטער-באָדען: 2600 מטרצ' 79. קילאָ 10.50 גולד. — 1950 מטרצ' 79. ק' 10.40 גול. 1800 מטרצ' 79.7 ק' 10.50 גול. וויסעמבורגער: 200 מטרצ' 79.4 קילאָ 10.35 גולד. — באטשקער 1800 מעטרצ. 77·8 קילאָ 10.40 גולדען. — (אללעס פער 3 מאָנאטע.)

פעסטער שלאכטפיעה-מארקט. ביא דער אם 23-טען ד. מ. היער אין פעסט אבגעהאלטענען וואָכענמארקטע ווארדען 1223 שטיק גראָס- אונד 777 קליינפיעה צו מארקטע געבראכט. היעפאָן ווארדען פערקויפט: 16 שטיק שטיערע, פער שטיק פאָן 130—240 גולדען — 758 אָכסען דאס פאאר פאָן 260—360 גולד. 300 קיהע, דאס פאאר פאָן 240—300 גול. 113 מעלקקיהע דאס שטיק פאָן 140—170 גול. 36 שטיק ביפפעל, דאס פאאר צו 180—250 גול. 180 שטיק קעלבער, דאס שטיק פאָן 26—30 גולד. 64 שטיק לעממער דאס פאאר פאָן 5—6.50 גול. פרייזע פער 100 קילאָ: אָכסענ-פלייש 54.—57.— גולד. — קוה-פלייש 52—58.50 גולד. קאלב-פלייש 60—65 גולד. — אונד ביפפעל-פלייש 48—52 גולד.

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטעור: מאיר בר"י רייז.

קאָנקורז.

אין דער איזר' אָרטהאָדאָקסען געמיינדע אין בעקעש-סארוואש, איזט דיא שטעללע איינעס ש"ץ ומ"ץ ומוהל וואקאנט געוואָרדען. רעפלעקטירען קאָננען נור דיא, וועלכע אין קיינער שטאטוס-קוואָ-געמיינדע פונגירט, פאָן אָרטה' ראבבינען בעפעהיגונגס בעזיטצען אונד וועניג קינדער האבען. געהאלט 300 גולד' יעהרליך, פרייע וואָהנונג אונד נעבענעמאָלומענטע. דער אקצעפטירטע ערהאָלט דיא איבערזיעדלונגס-קאָסטען.

1—2 דער פאָרשטאנד.

קאָנקורז.

ביא דער היעזיגען איזראעליטישען קולטוס-געמיינדע איזט דיא מיט איינעם פיקסען געהאלטע יעהרליכער 300 גולדען, שחיטה נעבסט אנדערען נעבענעמאָלומענטען דאָטירטע פאָרבעטער- אונד שאָכטער-שטעללע פאָם 1-טען יולי דיעזעס יאהרעס אב צו בעזעטצען. — בעווערבער האבען איהרע געזוכע מיט נאכוויזען איבער אלטער, מאָראליש-זיטטליכען לעבענסוואנדעל אונד ביזהעריגע פערווענדונג ביז לענגסטענס 10-טען יולי 1883 איינצוזענדען. דיעיעניגען, וועלכע אויך דיא בעפעהיגונג האבען, איבער ווישט אונד צומת הגידין ענטשיידען צו קאָננען, ווערדען בעפאָרצוגט. פראָבעפאָרטראג אונערלאָססליך. רייזעשפעזען ווערדען נור דעם אקצעפטירטען פערגיטעט.

אונג.-סקאליטץ, אים מאי 1883.
דער קולטוס-פאָרשטאנד.

קאָנקורז.

אין דער איזר' מוטטערגעמיינדע צו קאשוי איזט דיא שטעללע איינעס חזן צו בעזעטצען, דער מיט שאָנען שטיממיטטעלן בעגאבט, אים פאָלנישען וויא אים מאָדערנען פאָרטראג גלייך געוואנדט אונד מוזיקאליש געבילדעט זיין מוס. אין בעל קורא האט דען פאָרצוג. יאהרעסגעהאלט 1000 גולדען. בעווערבער האבען איהרע געזוכע מיט בעלעגען איבער בעפעהיגונג, זיטטען, ביזהעריגע פערווענדונג, אלטער אונד פאמיליענשטאנד ביז 1-טען יולי ל"י אן דאס געפערטיגטע פרעזידיאום פראנקאָ איינצוזענדען. דיא קאָנקורענטען מיססען איהרע בערופונג צו איינעם פראָבע-פאָרטראגע אבוואַרטען. רייזעשפעזען ווערדען נור דעם אקצעפטירטען פערגיטעט.

קאשוי, אם 15-טען מאי 1883.
דאס פרעזידיאום דער קאשויער איזראעליטישען מוטטערגעמיינדע.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פריכטע ווייצען	קוואליטעט פר. העקטאָל.	פער 100 קילאָגראמם
נאָרד-אונגארישער	75	.
" "	76	
" "	77	9.75—9.80
" "	78	9.85—9.90
" "	79	9.95—10.—
" "	80	10.10—10.15
" "	81	10.15—10.20
פעסטער-באָדען	75	. .
" "	76	
" "	77	10.05—10.10
" "	78	10.15—10.25
" "	79	10.30—10.40
" "	80	10.45—10.50
" "	81	10.55—10.60
טהייס	75	. .
" "	76	
" "	77	10.10—10.15
" "	78	10.20—10.30
" "	79	10.35—10.45
" "	80	10.50—10.55
" "	81	10.60—10.65
וויסעמבורגער	76	
" "	77	10.05—10.10
" "	78	10.15—10.25
" "	79	10.30—10.40
" "	80	10.45—10.50
" "	81	10.55—10.60

פריכטע	קוואליטעט פר. העקטאָל.	פער 100 קילאָגראמם
קאָרן	70 —	7.70—7.50
גערסטע מאלץ	62	——
" פוטטער	62	7.20—6.90
האפער	40	6.80—3.40
קוקורוץ באנאטער	75	6.75—6.70
אנדערע	73	6.60—6.65
הירזע	—	——

[illegible]	פער הערבסט	[illegible]
ווייצען	.	10.26
	.	—.—
	.	—.—
קוקורוץ	.	—.—
גערסטע	.	—
האפער	.	6.75
.	.	—.—
רעפס		— —

זאק-מעהל נוממער		פל.	קר.
0	דער זאק צו 100 קילאָגראמם מיט זאק פרייא באָהן.	20	—
1		19	50
2		18	40
3		18	30
4		17	60
5		15	80
6		14	80
7		13	80
8		12	70
8½		11	40
שפיריטוס: אלטע מעטהאָדע פּראָצענטע		33	—
" נייע קארטאָפעל		31	50

קורז-טאבעללע פאָם 23. מאי.

געלד-קורז	פל.	קר.
זילבער-אגיאָ	100	—
דוקאטען	5	66
עסטערייך-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פראנקס)	9	51
נאפּאָלעאָנדאָר	9	51
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	58	55
20 מארק-שטיקע	11	72
פאפיער-רובעל	1	19

לאָזע	פל.	קר.
1854-ער 4-פּראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	120	—
1860-ער גאנצע	135	—
דעטטאָ האלבע	189	—
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	170	—
דעטטאָ " 50	170	50
דאָנאו-רעגולירונגס-לאָזע	37	—
[illegible]-לאָזע	26	—
קרעדיט-לאָזע	170	—
קלארי-לאָזע צו 40 גולדען	38	—
דאָנוי-דאמפפשיפפפאהרטס-לאָזע	108	—
אינזבורקער לאָזע	20	—
קעגלעוויטש לאָזע צו 10 גולדען	20	—
קראקויער לאָזע " 20	18	—
אָפנער לאָזע " 40	40	—
פאלפי לאָזע " 40	36	—
רודאָלפס לאָזע " 10	20	—
סאלם לאָזע " 10	51	—
וואלדשטיינער לאָזע " 20	22	—
סט.-גענאָאיס לאָזע " 40	45	—

לאָזע	פל.	קר.
[illegible] לאָזע צו 2 גולד.	22	—
פרעמיען לאָזע " 100	127	—
דעטטאָ " 50	64	—
וואלדשטיינ-לאָזע " 20	28	—
ווינדישגרעטץ " 20	37	—
אונגאריש-[illegible]-לאָזע צו 100 גולד.	114	50
[illegible]	110	30
[illegible]	123	—

ווערטה-פאפיערע	פל.	קר.
אונגארישע גאָלדרענטע 6%	120	25
דעטטאָ " צו 4%	89	25
אונגארישע פאפיער-רענטע	87	60
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	100	—
טעמעשוואר באנאטער	98	—
זיעבענבירגישע	99	—
גאליצישע	99	—
בוקאָווינא	98	—
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	138	—
ווייינצעהענט-אבלעזונגס-אָבליגאציאָנען	97	50
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באָדענ-קרעדיט צו 5 איינהאלב פּראָצענט	101	—
דער אונגארישען היפּאָטהעקען באנק צו 5½ פּראָצענט	101	75
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענ-קרעדיט-אנשטאלט צו 5½ פּראָצענט	98	50
דער אָסט-באָהן	98	—
" נאָרד-אָסט-באָהן	159	25

Eigenthümer und verantwortlicher Redakteur: M. REIS.
Budapest, 1883. — Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard.

*) (פורכטבארע יודענ-העטצע אין רוסלאנד.) אין ראסטאוו (רוסלאנד) פאנד אם 22-טען דיעזעס איינע פורכטבארע יודענפערפאלגונג שטאטט. אין בעזאפפענער רוסע װאר נעמליך מיט איינעם יודישען װירטהס-הויזער אין שטרייט געראטהען, דער אין איינע שלעגערייא אויסארטעטע אונד װאבייא דער רוסע געטאדטעט װורדע, מעהר פעהלטע ניכט. — דאס פאלק איבערפיעל דיא יודענ-הייזער, פלינדערטע אונד צערשטארטע אונד שטעקטע מעהרערע יודענ-הייזער אין בראנד. דרייא רעגימענטער סאלדאטען קאננטען דען אויפשטאנד ניכט אונטערדריקען; עס מיסטען נאך װייטערע רעגימענטער נאך ראסטאוו ענטזענדעט װערדען. דיא לאגע דער יודען איזט נאך אימער איינע שרעקליכע.

*) (גאליצישעס געריכטס-װעזען.) פאר קורצעם האט דער פראצעס דעם מאזעס ריטטער זאממט פריא, דיא װעגען איינער פרעבען מארד-בעשולדיגונג פאן דער ערסטען אינשטאנץ צום טאדע פערארטהײלט װאורדען, אין אללען יודישען קרייזען פיינליכעס אויפזעהען ערעגט. װיר װאללען דען פאלל ניכט װידערהאלען, דא װיר דענזעלבען זיינערצייט רעכט אויספיהרליך בעשפראכען האבען. בעקאננט איזט עס פערנער, דאסס דאס אבערסטע געריכט אין װיען דיעס הימעלשרייענדע ערסט-אינשטאנצליכע אורטהײל בעזייטיגט אונד דען גאנצען געגענשטאנד דעם קראקויער געריכטסהאפע צוגעװיעזען האט, צו דעם צװעקע איינער נייען אונטערזוכונג. נון װירד אויס לעמבערג, פאם 30. דיעזעס אין נייער פאלל איינעס זאלכען אורטהײלס געמעלדעט, דער עבענפאללס ניכט פערפעהלען װירד, דיא אויפמערקזאמקייט דער געבילדעטען װעלט אויף דיא ארט אונד װייזע צו לענקען, װיא מאנכע געריכטע אין פראצעססען געגען יודען פארגעהען. דער פאלל איזט פאלגענדער: אין יודע, נאמענס איזאק ביענענשטאק, אין דעם דארפע נאיאגראלקי װאהנהאפט, לעבטע זייט יאהרען אין שטרייט מיט איינעם דארטיגען גוטס-בעזיטצער, נאמענס ראדװאנסקי. דיעזער לעטצטערע בעהויפטעטע נעמליך, דאס אין גרונדשטיק, דאס אים בעזיטצע דעס ביענענשטאק זיך בעפינדעט, רעכטמעסיג איהם, נעמליך דעם ראדװאנסקי, געהארע; ראדװאנסקי, דער אויף דעם פראצעסזיעגע ניכטס איבריבען קאננטע, זאגטע שפעטער דען יודען געװאלטזאם אויס זיינעם גוטע אונד נאהם עס זעלבסט אין בעזיטץ. עס איזט נאטירליך, דאס ביענענשטאק דורך דיעזען געװאלטאקט זיך ניכט איינשיכטערן ליעס. ער קלאגטע דען אייגענמעכטיגען ראדװאנסקי, אונד געװאנן דענן אויך געגען איהן דען פראצעס. אם 11-טען דעצעמבער 1882 ערשיען ביענענשטאק אין בעגלייטונג פאן געריכטספערזאנען, מיט דעם ריכטערליכען בעשייד אין הענדען, אים האפע דעם ראדװאנסקי, אים איינע פאללשטרעקונג דעס אורטהײלס צו ערציעלען. דא גינג דענן אויך אללעס אהנע יעדע שטארונג פאר זיך. טאגס דאראויף מאכטע דער ערביטטערטע ראדװאנסקי ביים געריכטע דיא אנצייגע, ביענענשטאק האבע איהן זאממט פאמיליע, אלס ער אין זיינעם האפע ערשיענען װאר, צו פערגיפטען געזוכט. ער זאלל נעמליך אין געגענװארט צװייער קינדער דעס ראדװאנסקי אויס דער טאשע אין פאקעט געצאגען אונד דעססען אינהאלט אין דיא עבען קאכענדע גריטצע געלעערט האבען. דיא פריא אונד דיא צװייא ערװעהנטען קינדער דעס ראדװאנסקי, דיא פאן דער גריטצע אייניגע לאפפעל פאלל געגעססען, זאללען אין איבליכקייטען אונד ערברעכען געליטטען האבען. לויט אויסזאגע דער ארצטע ענטהיעלט דיא גריטצע טהאטזעכליך זא פיעל ארזעניק, דאס מאן מיט איינער זאלכען שטארקען „דאזיס" 25 ביז 30 פערזאנען העטטע פערגיפטען קאננען. — זא לויטעטע דיא אנקלאגע דעס ראדװאנסקי. אם 20-טען דיעזעס קאם דיא אנגעלעגענהייט פאר דעם לעמבערגער געריכטסהאפע צור פערהאנדלונג. ביענענשטאק זאגטע פאר דעם געריכטע גאנץ איינפאך פאלגענדעס: „העטטע איך דען פראצעס געגען ראדװאנסקי פערלארען, זא קאננטע מאן מיך פיעללייכט פערדעכטיגען, דאס איך געגען איהן ראכע איבען װאללטע. אללײן דא איך איך אין לעטצטער אינשטאנץ געגען איהן דען פראצעס געװאננען, זא װאר עס יא פיר מיך ראכע גענוג, דאס איך איהן פאן מיינעם בעזיטצע מיט הילפע דער געריכטס-פערזאנען פערטרייבען קאננטע. ער האט פיעללייכט גרינדע, געגען מיך ערביטטערט צו זיין, דא ער דער מיינונג איזט, עס געשעהע איהם אין אונרעכט. װעלכען גרונד העטטע איך אבער נאך, געגען ראדװאנסקי ערביטטערט צו זיין אונד געגען איהן איינען ראכע-געדאנקען צו העגען? אים געגענטהייל, װענן ראדװאנסקי יעטצט געשטארבען װערע, זא װירדע יא דען קינדערן דאס רעכט צושטעהען, דען פראצעס צו ערנייערן, אין פאלגע דעססען איך פיעללייכט װיעדער מעהרערע יאהרע װארטען העטטע מיססען, ביז איך ענדליך צו מיינעם בעזיטצע געלאנגע. עס קאננטע אלזא ניכט אין מיינעם אינטערעססע ליעגען, אין דיא גריטצע דעס הערן ראדװאנסקי גיפט צו געבען, װאפאן פיעללייכט עבען ער שטערבען קאננטע; עס ליעגט קלאר, דאס הערר ראדװאנסקי זעלבסט, דער װעגען דעם פערלארענען פראצעססעס געגען מיך ערביטטערט איזט, ארזעניק אין דיא גריטצע געגעבען, אים מיך אין דען פערדאכט איינעס פערגיפטונגס-פערזוכעס צו ברינגען אונד אין דיעזער װייזע געגען מיך ראכע צו איבען. איך ביטטע דאהער, דער לאבליכע געריכטס-האף מאגע ניכט מיך, זאנדערן עבען הערן ראדװאנסקי פערארטהײלען אונד צװאר װעגען פאלשער פערלײמדונג!" — דיא ערשיענענען צייגען װארען לויטער פערװאנדטע דער פאמיליע ראדװאנסקי, דיא נאטירליך דיא פערװארפענהייט אונד דיא ראכע-זוכט דעס יודען ביענענשטאק מיט דען גרעללסטען פארבען צו שילדערן זוכטען. — דער פארזיטצענדע דעס געריכטס-האפעס היעלט היערויף איינע לענגערע אנשפראכע, אים דער זיינע יודענ-פיינדליכע געזיננונג אין אונפערקעננבארער װייזע הערפארגינג. עס קאם װעגען דיעזער אנשפראכע צװישען דעם פרעזידענטען אונד דעם יודישען פערטהײדיגער דר' יאקאװסקי צו איינעם העפטיגען װארט-װעקסעל. לעטצטערער מאכטע דעם געריכטס-פארזיטצענדען װעגען זיינער פארטהײאישען האלטונג דיא ביטטערסטען פארװירפע. אללײן אויך דיא דומען געשװארענען מאכטע דיא רעדע דעס פארטהײאישען ריכטערס דענגאך איינען טיעפען איינדרוק. דיא געשװארענען ערקאננטען דענן אויך דען יודען ביענענשטאק מיט 10 געגען 2 שטימען דער פערזוכטען פערגיפטונג שולדיג. דאס געריכט פערארטהײלטע זאדאנן דען אנגעקלאגטען ביענענשטאק צו איינער קערקער-שטראפע אין דער דויער פאן זעכס יאהרען. דער פערטהײדיגער מעלדעטע זאגלייך דיא „ניכטיגקייטס-בעשװערדע" אן. האפפענטליך װירד דער אבערסטע געריכטסהאף, װיא ביא דער פאמיליע ריטטער, אויך ביא ביענענשטאק דאס איינגעגעבענע אורטהײל דער ערסטען אינשטאנץ קאססירען אונד דען געגענשטאנד איינעם גאנץ אנדערען געריכטסהאפע צור נייערליכען אונטערזוכונג צוװייזען. אללענפאללס ערזיעהט מאן נימעהר אויס איינעם צװייטען ביישפיעלע, װיא טרייריג עס מיט דעם אינטערען געריכטסװעזען אין גאליציען בעשטעללט איזט, נאמענטליך װענן צופעלליג אין יודע דורך איינען אבגעשמאקטען „בלבול" אין איינען פראצעס פערװיקעלט װירד; אונד דאנן װאללען נאך דיא פאלען האבען, דאס דיא יודען מיט פאללער הינגעבונג דער פאלנישען פאליטיק זיך אנשליעסען װאללען!

*) (יודענפיינדליכעס אויס אפריקא.) בעקאננטליך בילדעטע דיא פראװינץ אלגיער (אין נארד-אפריקא) איינע פראנצאזישע פראװינץ. עס װאר דאס פערדיענסט דעס איינסטיגען יודישען יוסטיץ-מיניסטערס פראנקרייכס, נעמליך דעס פאר-יעניגען יאהרען פערשטארבענען אדאלף קרעמיער, דאס דיא יודען אין אלגיער, װיא איהרע גלויבענס-גענאססען אים װירקליכען פראנקרייך, דיא בירגערליכע גלייכבערעכטיגונג ערהיעלטען. — דיא איטצטיגע פערפאססונג דער יודען אין אלגיער גלייכט דענן אויך פאללקאממען דער אנדרער גלוי-

---

„דאס איבערשטייגט מיינע געדולד: איך זעהע, װיא קליין, װיא ניעדריג זיא פאן מענשען דענקען! אבער זיא זינד דאראן ניכט שולד: איהרע לעהרער אונטעררימטען זיא, דאס פאלק צו פעראכטען אונד זיך איבער דאסזעלבע הינװעגצוזעטצען. װייל איך ניכט דיא אונזיטטליכקייט בעגעהען װאללטע, בלאס דיא „געליעבטע" איינעס קאניגס צו װערדען פערדיענע איך, פערדיענט מיינע פאמיליע דיעזע פעראכטונג? נײן, מאיעסטעט! װענן זיא יעטצט אויך קיין פליכטלינג װערען, זאנדערן אין איהרעם טהראן-זאאלע זיטצען אונד פאן אלל איהרען מיניסטערן אונד האהען שטאאטס-בעאמטען אומגעבען זיין װירדען, זא װירדע איך דאך געגען דיעזע איהרע פערלײמדונג דעריעניגען, דיא מיר טהייער זינד, מיט גראססער ענטריסטונג פראטעסטירען. מיין פאטער, װענן ער דעם קראמװעלל געהארכט האבען װאללטע, װירע שאן לענגסט צום האכסטען ראנגע ערהאבען װארדען, נאך בעפאר זיא היערהער געקאממען. מיין פאטער האט בעװיעזען זיין גאנצעס פערמאגען פערלארען, אונד העטטע איך דיעזעס שלאס, דיעזען שטאמם-זיטץ מיינער אהנען פערלארען — אונד אללעס נור װעגען איהרער מאיעסטעט! אונד װאס דען מארקאס עװעראר בעטריפפט, דער קעננט דיא זעלבסטזוכט ניכט. אונד װענן זיא דיא גאנצע װעלט איהם געבען װירדען, זא װירדע ער ניכט אים שטאנדע, איינע שמאך צו בעגעהען, װעלכע זיינען נאמען בעשימפפען װירדע. — יא, מאיעסטעט! דאנגע דירפען זיך איהן צום ביישפיעלע נעהמען. — דאך גענוג היעפאן! יעטצט ערלויבען זיא מיר, דאס איך מיך ענטפערנע!"

אלס אלעקסיס דאס צימער פערלאססען, בליעב דער קאניג גאנץ פערװיררט צוריק. ער, דער אן קיינע פריינמינענד גליבטע, קאננטע זיך דאס בענעהמען דיעזעס מעדכענס ניכט ערקלערען; ער שפראך צו זיך: „װענן איך דיעזעס מיינעם ערציעהער, װילליאם ערצעהלע, זא גלויבט ער עס ניכט. דאס איזט אין װעלטגעגעס מעדכען! אונד דאך שמערצט עס מיך, דאס דיעזער קראמװעללישע אבערסט עװעראד ביא דיעזעם מעדכען דען זיעג איבער מיך ערריננען. מיר זאגטע זיא אים געזיכט, דאס איהר הערץ נור עװעראד געהארע אונד ער זא שענדהאפט זייא, דאס איהן קאניגע צום מוסטער נעהמען קאננען. װאהרליך! איך בין אויף דיעזען הינדקאפפיגען „רעבעלל" אייפערזיכטיג."

װעהרענד דער קאניג זא מיט זיך זעלבער געשפראכען, מערקטע ער ניכט, דאס אין מאנן אינצװישען איינגעטרעטען, דער איהן בעלױשט.

פלאטצליך זאגטע דיעזער מאנן: „איך ביטטע זיא, מיין הערר, אים פערצייהונג, דאס איך אונאנגעמעלדעט איינגעטרעטען; אבער דיא טהירע װאר אפפען אונד איין שפריכװארט לויטעט: װענן דיא טהירע אפפען שטעהט, דא געהען דיא הונדע הינײן!"

„װאס װאללען זיא היער, װילדראקע! (ריעף דער קאניג) סיר הענרי לעע איזט ניכט היער!"

„איך ברינגע נאר ניכט דען סיר! (זאגטע װילדראקע) איך זוכע זיא, איך האבע איהנען אין שרייבען צו איבערגעבען."

דאבייא צאג װילדראקע איינען בריעף אויס דער טאשע, לעגטע איהן אויף דיא שפיטצע זיינעס שװערטעס אונד איבערייכטע איהן זא דעם קאניגע.

„אלזא איינע הערויספארדערונג צום דועלל!" ריעף דער קאניג. (פאר צייטען פפלעגטען נעמליך דיא ריטטער איין דועלל-הערויספארדערונגס-שרייבען אויף דער שפיטצע איהרעס שװערטעס דעם צום דועלל הערויסגעפארדערטען צו איבערגייבען.)

דער קאניג אפפנעטע דען בריעף, אין װעלכעם פאלגענדע צײלען שטאנדען: „מיין הערר! נאכדעם װיר אין דער מיטטע דעס דועללס אונטערבראכען װארדען אונד זיא מיר דיא האנד צור פערזאהנונג אונד צור פערזיכערונג, דאס זיא מיר צום זיעגער שטיזען קיננען, אנגעבאטען — ניכט רייכען װאללטען: זא פערלאנגע איך פיר מארגען, 6 אוהר פריה, דיא פארטזעטצונג דעס דועללס."

דער קאניג פערזאנק אין נאכדענקען: ער װוסטע ניכט, װאס ער דאראויף אנטװארטען זאלל. אין איהם קעמפפטען דיא פערנונפט אונד דיא לײדענשאפט דער אייפערזוכט. דיא פערנונפט זאגטע איהם, דאס ער אלס קאניג זיין לעבען װעגען איינעם ליעבעס-האנדעלס ניכט אויפ'ס שפיעל זעטצען דארף. אויך דארף ער אלס קאניג מיט איינעם געװאהנליכען עדעלמאננע, דער איהם ניכט עבענבירטיג איזט, קיין דועלל איינגעהען. אבער דיא לײדענשאפט בעזיעגטע זיינע פערנונפט אונד ער ענטשלאס זיך, דאס דועלל אנצונעהמען.

XXVI — דאס דועלל.

אם אבענד דעסזעלבען טאגעס ליעס דר' ראטשעסטער דאס פריילײן אלעקסיס צו זיך קאממען. — „אלעקסיס! (זאגטע ראטשעסטער) דוא ביסט איין קלוגעס, טוגענדהאפטעס מעדכען; דוא װייסט נון, װער דיעזער קארל איזט! — לייגנע עס נור ניכט! — איך װייס אללעס. — נון הארע! דער קאניג שװעבט אין איינער גראססען געפאהר אונד דוא מוסט דאס מיטטעל זיין, אום פאן איהם דיעזע געפאהר אבצוװענדען."

(פארטזעטצונג פאלגט.)

דער יידישע געלעהרטע בערטהאָלד אויער-
באך געהאָרטע אין לעטצטערער צייט צו דען גראָס-
טען שריפט-שטעללערן דייטשלאנדס. אנפאנגס
שריעב ער אויך יידישע געשיכטען, שפעטער אבער
ריכטעטע ער זיינע גאנצע שריפטשטעללערישע
טהעטיגקייט נור אויף דיא פערהערליכונג דייטש-
לאנדס אונד דעם דייטשען פאָלקעס. זיינע ווערקע
וואורדען איבעראלל אם ליעבסטען געלעזען אונד
ער זאגטע אָפטערס: „דער יידישע געלעהרטע דארף
זיך ניכט פאָרטוועהרענד מיט יידישער וויססענשאפט
אונד יידישער געשיכטע אללין בעפאססען, זאָנדערן
מוס אלס שטאאטס-בירגער עבען צור העבונג דעס
שטאאטעס אונד פאָלקס-בעוואוסטזיינס אים אללען
קרעפטען ביטראגען.“ — אונד זעהע! געראדע דיע-
זעס דייטשע פאָלק, וועלכעס פאָן קיינעם דייטשען
שריפטשטעללער זאָ פערהערליכט וואורדע, וויא
פאָן בערטהאָלד אויערבאך, בראכטע דען אנטי-
סעמיטיסמוס הערפאָר אונד בעקעמפפטע זיינען יידי-
שען פערהערליכער זעלבער — זאָ דאס אויערבאך
אים קרענקונג וועגען דעם דייטשען אנטי-סעמיטיסמוס
געשטאָרבען!

דער יידישע שטאאטס-מאנן עדואַרד לאסקער
וואר זייט דעם יאהרע 1865 דער בעסטע רעדנער
אים דייטשען פארלאמענטע. ער וואר אים דייטשען
רייכסטאגע עבען זאָ גראָס, וויא היער קאָלאָמאן
טיסאָ אלס לינקער דעפוטירטער. ער האט זיך אים
דאס צושטאנדע-קאָממען דער דייטשען יוסטיצ-
געזעטצע האָכפערדיענט געמאכט. — אונד נון לעזען
וויר אין דער „בערלינער יידישען פרעססע“ פאָלגענ-
דעס: „עדואַרד לאסקער האט נון זיין דייטשעס פא-
טערלאנד, דאס ער זאָ זעהר געליעבט, פערלאססען,
האט זיינעם פאָליטישען ווירקען ענטזאגט — אונד
וואנדערט נאך אמעריקא אויס! לאסקער האט וואָהל
ניעמאלס צו פערבערגען געזוכט, דאס ער יודע איזט,
אים געגענטהיילע, ער האט אָפט מיט שטאָלץ אויף
זיינען גלויבען הינגעוויעזען, אבער וואס וויר איהם
צום פאָרוואורפע מאכען, איזט דאס, דאס ער עס
פערשמעהטע, זיינע גייסטיגע קראפט אויך דעם
וואהלע זיינער שטאממעס-גענאָססען צו ווידמען.
טראָטץ דער ביטטען אונד אויפפאָרדערונגען, דיא
אן איהן געריכטעט וואורדען, וואָללטע ער ניע מיט-
גליעד איינעס יידישען פעראיינעס אדער פאָרשטאנד
דער געמיינדע ווערדען. אלס מאן איהן איינמאל ער-
זוכטע, אן דיא שפיטצע איינער „איזראעליטישען
אלליאנץ“ פיר דייטשלאנד צו טרעטען, ערקלערטע
ער אָפפען, זיינע פאָללע אונד אונגעטהיילטע טהע-
טיגקייט נור דען אינטערעססען דעס דייטשען פא-
טערלאנדעס ווידמען צו וואָללען. עדואַרד לאסקער
האט עס אלזאָ פערשמעהט, מיט זיינער גראָסען גע-
לעהרזאמקייט אונד בערעדזאמקייט אונטער זיינען

איינענען גלויבענסגענאָססען צו גלענצען — ער
זוכטע דען גלאנץ נאך אויסען, אים פארלאמענטע,
אים גראָסען דייטשען רייכע — אונד געראדע דא
האט ער דיא שרעקליכסטען קרענקונגען ערליטטען,
זאָ דאס ער צולעטצט זיך ענטשליעסען מוסטע, זיין
דייטשעס פאטערלאנד, פיר דאס ער זאָ לאנגע גע-
קעמפפט, פאָללקאָממען ענטטייטשט אונד ענטמוטהיגט,
פיר אללע צייטען צו פערלאססען!“

דיא אויפגעקלערטען יודען האבען אלזאָ, אינ-
טער אונס געזאגט, ווירקליך פיעלע פעהלער, דערען
בעזייטיגונג זעהר וויגשענסווערטה וועהרע. וויר מיססען
איהנען שליעסליך נאָכמאלס צורופען: שעמט אייך
ניכט, יודען צו זיין; שעמט אייך ניכט דער יידישען
וויססענשאפט, אונד שעמט אייך ניכט, דיא מאכט
אייער בילדונג אים אינטערעססע אייער גלויבענס-
גענאָססען צו פערווענדען!

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (ה ע ב ר ע א י ש ע ש ט ו ד י ע ן ב י א
נ י כ ט - י ו ד ע ן.) דעם „מאנצער איזראעליט“
ווירד אויס לאָנדאָן בעריכטעט: „בעקאננטליך עק-
סיסטירטע היער איינע זאָגענאננטע „העברעאישע
ליטעראטור-געזעללשאפט“, וועלכע דיא אויפגאבע
האטטע, העברעאישע שריפטען דרוקען צו לאססען
אונד דיא יידישע וויססענשאפט צו פערברייטען.
דיעזע געזעללשאפט קאננטע אינדעס ניכט לאנגע
בעשטעהען; זיא גינג איין אים מאנגעל אן טהייל-
נאהמע. — אים זאָ מערקווירדיגער איזט עס, דאס דיא
כריסטליכען געלעהרטען אין ענגלאנד אין נייערער
צייט איינען וואהרען פייער-אייפער ענטוויקעלן, אים
דאס העברעאישע שריפטטהום גרינדליך צו שטודירען.
אויף דען אוניווערזיטעטען ווערדען געגעבט דעם
„תלמוד“ אויך נאך אנדערע ראבביניסשע שריפטען
פאָן אָרדענטליכען פראָפעססאָרען פארגעטראגען.
איבערדיעס ווערדען דיא שריפטען דער אלטען יידי-
שען געלעהרטען עבען דורך ניכט-יידישע געלעהרטע
אים דרוקע פעראָפפענטליכט. דיא שטודענטען,
וועלכע אים העברעאישען זיך אויסצייכנען, ערהאל-
טען עבענזאָ גוט דיעזע „שטיפענדיען“, אלס יענע
שטודענטען, וועלכע זיך אים לאטיינישען אדער גריע-
כישען אויסצייכנען. אבער דיעזע ניכט-יידישען גע-
לעהרטען שרייבען דענן אויך איין זאָלך עלעגאנטעס
העבראַיש, וויא מאן עס זעלטען פאָן יידישען גע-
לעהרטען וועהרט. — אין העררן, פראָפעססאָר לאַיינ,
האט דיא „משניות“ מיט זעהר שאָן געשריעבענען
העבראַישען בעמערקונגען הערויסגעגעבען. דער
יעטציגע הערויסגעבער דעס ענגלישען וועלטבלאט-
טעס „טיימס“ האט זאָעבען דאס ווערק „מחברית
אתיאל“ פאָן דעם בעקאנטען שפאניש-העברעאישען

דיכטער „אל חריזי“ דרוקען לאססען מיט איינער גע-
לעהרטען איינלייטונג (מבוא) אין איינעם וואונדער-
שאָנען העברעאיש.“ — (דאס דיא העברעאישע לי-
טעראטור ביא ניכט-יידישען געלעהרטען אין זאָלך
האָהער אכטונג שטעהט, איזט געוויס האָכסט ער-
פרייליך, אים זאָ בעדויערליכער איזט אבער דיא ער-
שיינונג, דאס אין לאָנדאָן איינע יידישע געזעללשאפט
פיר דיא פאָרדערונג דעס העברעאישען „איים מאנ-
געל אן טהיילנאהמע“ איינגעהען מוסטע! דיא העב-
רעאישע גראממאטיק האט בעקאננטליך אן ניכט-
יידישען פראָפעססאָרען, וויא געזעניאוס, עוואלד א״
ז׳ וו׳ איהרע בעסטען בעארבייטער געפינדען. מאן
זאָללטע עס דאך אויך אין ענגלאנד ניכט דאריין
אנקאָממען לאססען, דאס זעלבסט דיא תלמודישען
אונד ראבביניישען וויססענשאפטען עבען אין ניכט-
יידישען קרייזען דיא גראָסטע פערברייטונג פינדען
זאָללען. איינע זאָלכע גלייכגילטיגקייט פיעלער יידי-
שען קרייזע פיר דיא איינענע ליטעראטור בילדעט
געוויס איין אייגענטהיימעס „חלול השם“.)

* (ד י א ק א י ז ע ר - ק ר א נ ו נ ג א י ן
מ א ס ק ו י.) געסטערן איזט דיא קראָנונגס-פייער-
ליכקייט אין מאסקוי אָהנע יעדען צווישענפאלל פאָר
זיך געגאנגען. דאס איזט נון דיא ווישטיגסטע נייאיג-
קייט דעס טאגעס, דאס עבען ניכטס נייעס פארגע-
קאָממען, דאס נעמליך אין מאסקוי דעם קאיזער-
פאאר ניכטס געשעהען איזט. דיא רוסישע פאָליצייא
האט זיך דיעסמאל אויסגעצייכנעט, אינדעם זיא יעדעס
אונגליקע מיט דען שטרענגסטען פארזיכטסמאסרע-
געלן פארגעבייגט. דיא צייטונגען ברינגען וואָהל
איינגעהענדע גראָסע בעריכטע דאריבער, וויא דאס
קאיזער-פאאר געקליידעט וואר אונד וועלכע שפייזען
מאן וועהרענד דער מאהלצייט געגעססען; אונס
אבער שמערצט עס, אין דיעזען בעריכטען צו לעזען,
וועלכע קאפיטעל „תהלים“ מאן ביא דער קראָנונג
אבגעזונגען, אונד וויא דער רוסישע בישאָף אין זיינער
אנשפראכע ביא דער זאלבונג דעס קאיזערס זאגטע:
„זאָ וויא נאטאן דורך „שמואל הנביא“ דען „דוד המלך“
זאלבען ליעס, זאָ לאסט ער מיך, דיך צום קאיזער
פאָן רוסלאנד זאלבען!“ — אונד דאך ווירד דאס
יידישע פאָלק, וועלכעס פאָן „דוד המלך“ דיעסען
„תהלים“ מאן זאָ אָפט אבגעזונגען, דעגערט וואורדע,
אין רוסלאנד זאָ זעהר פערפאָלגט. אין דער גנאדענ-
קונדמאכונג דעס קאיזערס, וועלכע אם קראָנונגס-
טאגע ערשיענען, האט זיך דער קאיזער מיט זיינער
בעגנאדיגונג ניכט זאָ זעהר אנגעשטרענגט. עס זינד
נור וועניגע בעגנאדיגט וואָרדען — אונד דיעזע וועני-
גען זינד אויך ניכט גאנץ, זאָנדערן נור האלב בעג-
נאדיגט! — פערנער הייסט עס, דאסס דאס קאיזער-
פאאר וועהרענד דער קראָנונגס-פייערליכקייט אונ-
געוואָהנליך ערנסט אונד אייפגערעגט וואר.

פאָלליעטאָן.

ריקקעהר דער יודען נאך ענגלאנד.

(60-טע פאָרטזעטצונג.)

„איך פערשטעהע דיך, אלעקסים! (זאגטע דער קאָניג
בעליידיגט) דוא לאכסט איבער מיך, דאס איך, איין פפליב-
לינג, וויא איין קאָניג שפרעכע. איך געבע צו, דאס עס איינע
געוואָהנהייט איזט, דיא איך אנגענאָממען האבע אונד פאָן
דער מיך זעלבסט דאס אונגליק נאך ניכט היילען קאָננטע.
אבער מיינע זאכע איזט נאך ניכט זאָ פערצווייפעלט, אלס
דוא גלויבען מאגסט. איך האבע נאך אימטער צאהלרייכע
אנהענגער אין דיעזעם קאָניגרייכע. וואס דוא אימטער פאָן
מיינער געגענווארטיגען לאגע דענקען מאגסט, זאָ האבע איך
דאך פאָללקאָממען פערטרויען דאריין, דאס איך איינעס טא-
געס אויף דעם טהראָנע ענגלאנדס זיטצען ווערדע. ניכט
אומזאָנסט איזט דאס בלוט מיינעס פאטערס פערגאָססען וואָר-
דען; דאס בלוט שרייט צו גאָטט אים ראכע, אונד גאָטט
ווירד עס רעכען.“

„גאָטט מאגע דאס געוועהרען! (זאגטע אלעקסים)
אונד עבען דאמיט ער עס געוועהרע, דירפען זיא זיך ניכט פער-
ווינדערן. זיא וואָללען אין מיטטעללאָזעס מערבען פערפיה-
רען. זיא וויססען, מיין אלטער פאטער ווירדע וועגען דיע-
זער שאנדע, דיא איך איבער איהן ברינגען זאָללטע, פרייה-
צייטיג שטערבען, אונד מיין ברודער, דער זיך פיר זיא אויפ-
אָפפערטע, ווירדע דען שימפף דעס הויזעס ניכט איבערלעבט
געשעהען לאססען! זינד דאס דינגע, וועלכע איהנען דיא
גונסט גאָטטעס ווידער צו-ווענדען ווערדען? ווירד עס איהנען
דיא צונייגונג דעס ענגלישען פאָלקעס ווידער ערווערבען,

אין דעססען איינען זאָלכע טהאטען אין אבשייא זינד? איך
איבערלאססע עס איהרעם איינענען קאָניגליכען געמיטהע,
דאס צו בעדענקען! — געראדע, וויל איך מיינען קאָניג ליע-
בע, דארף איך עס ניכט דולדען, דאס ער זיך אין זיינער
ליעבע צו איינעם מערכען ניעדערען שטאנדעס פעראירט.
וויא ווירדע זיך דאס מיט מיינער ליעבע צום קאָניג פערטרא-
גען, ווענן איך עס דולדעטע, דאס מיין ערליכטער הערשער
נאך איינער זאכע שטרעבט, דיא עבען זאָ אונעהרענהאפט
פיר איהן, וויא פיר מיך איזט! זאָללטע איך איהן, אלס איינע
געטרייע אונטערטהאנין, אין איינער טהאָרהייט אונטער-
שטיטצען, דיא זיינער וויעדעראיינזעטצונג אין ווייטערעם הינ-
דערניס אין דען וועג ראָללען ווירדע?“

„אָ, ווערעסט דוא נור אין מיך פערליעבט (זאגטע דער
קאָניג), זאָ העטטעסט דוא שאָן זעלבער אין דיינער ליידענ-
שאפט איינען אויסוועג געזוכט, אים מיינעם וואונשע פאָל-
גען צו קאָננען! אבער דוא ליעבסט מיך ניכט, דיינע ליעבע
געהאָרט . . .“

„איינעם אנדערען! (ערגענצטע אלעקסים) יאָ, עס איזט
וואהר: דיא ליעבע, דיא איך צו פערשענקען האטטע, איזט
שאָן איינעם אנדערען צו טהייל געוואָרדען.“

דער קאָניג ערבלאסטע אונד זאגטע ציטטערנד: „דיא
מאכטער דעס מיר זאָ ערגעבענען פיר הענרי לעע ליעבט אלזאָ
מיינען פיינד, דען אָבערסטען קראָמוועללס!“

„מיין קאָניג (זאגטע אלעקסים) איך ליעבטע דיעזען עווע-
ראַרד, בעפאָר איך נאך דיא פאָליטישען פארטייען קאננטע,
בעפאָר איך נאך וואוסטע, דאס עס ראָיאליסטען אונד אינ-
דעפענדענטען גיבט? דאך וואָרען אויך נאכהער דיא פאָלי-
טישען שטרייטיגקייטען, דיא צווישען מיינעם אונד עווערארדס

פאטער אויסגעבראָכען, ניכט אים שטאנדע, מיינע ליעבע
אבצושוועכען. עווערארד האט זיך זיכער ניכט אים איינ-
נזין אונד זעלבסטזוכט צו דען קראָמוועללישען געשלאגען.
זאָנדערן אויס איינער איבערצייגונג, וועגן איך איהרען איבער-
צייגונג, דאס קראָמוועלל צום וואָהלע דעס פאטערלאנדעס
ארבייטעט! אינדעססען הייראטהע איך איהן זאָ לאנגע ניכט,
ביז איינע גליקליכע וועדונג דען בירגער-קריעג בעענדיגט
אונד מיין פאטער זיך ווידער מיט איהם פערזאָהנט. מיין
אונגליקטעס געבעט איזט, דאס דער בירגער-קריעג מיט דעם
זיעגע אונד דער וויעדער-איינזעטצונג אייער מאיעסטעט באל-
דיגסט ענדיגען, אונד דאס איך עווערארד באלד צור איבער-
צייגונג קאָממען מאגע, דאס נור אונזער קאָניג זיין רייך
בעגליקען קאנן.“

„נון! (זאגטע דער קאָניג צאָרניג) דא האבען זיא,
מיין פרייליין, יאָ דיא בעסטע געלעגענהייט, איהרען פאטער
מיט איהרעם געליעבטען עווערארד צו פערזאָהנען אונד בידע
גליקליך צו מאכען. זיא ברויכען נור איהרעם געליעבטען
אָבערסטען איין פאאר וואָרטע צו זאגען, דאס זיך היער איין
געוויססער קאַרל שטוארט בעפינדעט, דער געקאָממען וועהרע
זיינע געליעבטע צו ענטפיהרען — אונד ער נימטט דען קאַרל
שטוארט געפאנגען, ליעפערט איהן דעם קראָמוועלל אויס;
ענגלאנד ערלעבט איין צווייטעס שוישפיעל איינער קאָניגס-
הינריכטונג, אונד צום לאָהנע דאפיר מאכט קראָמוועלל דען
אָבערסטען עווערארד צו זיינעם ערסטען רייכס-קאנצלער —
אונד מיט איינעם זאָלכען שוויעגערזאָהן ווירדע זיך אויך
איהר פאטער בעפריינדען. יאָ, אויך איהר פאטער ווירדע
דאנן דער ערסטע לאָרד ענגלאנדס ווערדען.“

אלעקסים ערווידערטע יעטצט עבענפאללס צאָרניג: